

หมอชวนรู้

ฝีหนองรอบท่อน้ำลาย PERITONSILLAR ABSCESS

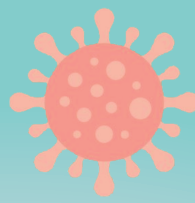

บทความโดย
นพ.จักรกฤษณ์ วรกุลพาณิชย์
ราชวิทยาลัยโสต ศอ นาสิกแพทย์ แห่งประเทศไทย

หมอชวนรู้

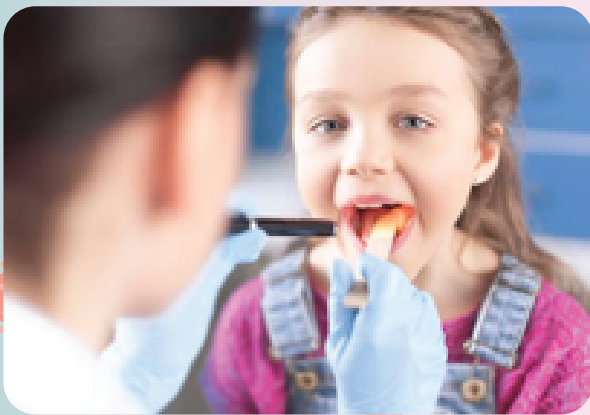
บทความโดย

น.พ.จักรกรักษ์ วรกุลพานิชย์

ราชวิทยาลัยโสต ศอ นาสิกแพทย์ แห่งประเทศไทย

ฝีหนองรอบทอนซิล (Peritonsillar abscess)

ในชีวิตของเรา หลายคนอาจเคยมีอาการเจ็บคอจากทอนซิลอักเสบ (tonsillitis) ที่ปกติแล้วต่อมทอนซิล (tonsils) มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของเนื้อเยื่อประเภทต่อมน้ำเหลือง โดยมีหน้าที่หลักคือการจับและทำลายเชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกายผ่านทางเดินอาหาร และมีหน้าที่รองคือการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกาย

ฝีหนองรอบทอนซิล (Peritonsillar abscess)

ต่อมทอนซิลที่เราสังเกตเห็นและเป็นสาเหตุการเจ็บคอจะพบอยู่ที่ด้านข้างของช่องปากทั้งสองข้างของโคนลิ้น (palatine tonsil) นอกจากนี้ยังพบได้บริเวณโคนลิ้น (lingual tonsil) , ช่องหลังโพรงจมูก (adenoid tonsil) และตำแหน่งหลังรูเปิดของท่อยูสเตเชียน (tubal tonsil)

โรคทอนซิลอักเสบเป็นภาวะการอักเสบของต่อมทอนซิลจะมีอาการและอาการแสดงคือต่อมทอนซิลมีขนาดใหญ่บวมแดงทั้งสองข้างร่วมกับมีอาการเจ็บคอ มีไข้ กลืนลำบาก มักเกิดจากการติดเชื้อไวรัสเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 70-80 และแบคทีเรีย การรักษาทอนซิลอักเสบเฉียบพลันนั้น แพทย์จะให้การรักษาตามอาการ เมื่อคิดถึงติดเชื้อจากไวรัส เช่น ให้ยาลดไข้ ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ ให้สารน้ำชดเชย แต่ถ้าสงสัยคิดว่าเชื้อต้นเหตุเกิดจากเชื้อแบคทีเรียก็จะให้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มเพนิซิลินซึ่งในปัจจุบันยังได้ผลดี แต่ในผู้ป่วยที่มีการอักเสบบ่อยจะมีการดื้อยา ซึ่งอาจต้องปรับเป็นยาในกลุ่มอื่นหรือให้ยาที่แรงขึ้น ผู้ป่วยบางรายที่มีอาการรุนแรงเจ็บคอบวมจนกินน้ำหรือทานอาหารไม่ได้ มีไข้สูง แพทย์ผู้รักษาอาจแนะนำให้นอนโรงพยาบาลเพื่อให้น้ำเกลือชดเชยและยาปฏิชีวนะทางหลอดเลือดดำ

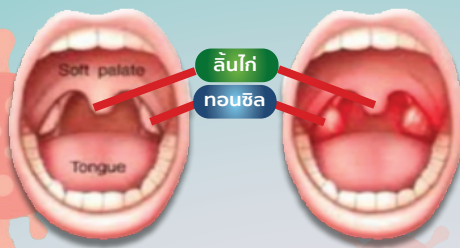

ทอนซิลปกติ

ทอนซิลอักเสบ

ฝีที่ทอนซิล

ทอนซิลอักเสบ
จะบวมแดง ทั้งสองข้าง

ทอนซิลบวมมาก
จนดันลิ้นไก่ให้เอียงไปอีกข้าง

สาเหตุของฝีหนองรอบทอนซิล

เกิดจากการรักษาทอนซิลอักเสบที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ตอบสนองต่อการรักษา เกิดการกระจายของเชื้อไปบริเวณช่องว่างรอบทอนซิล (peritonsillar space) จนเกิดเป็นฝีหนองรอบทอนซิล (peritonsillar abscess)

อาการและอาการแสดง

ผู้ป่วยจะมีอาการไข้สูงเจ็บคอมากโดยมักจะเป็นข้างเดียว มีการบวมแดงอักเสบของต่อมทอนซิลข้างนั้นมากจนบางทีลิ้นไก่ถูกดันไปด้านตรงข้าม มีอ้าปากลำบาก มีกลิ่นลำบากและมีเสียงเปลี่ยน

ผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นได้

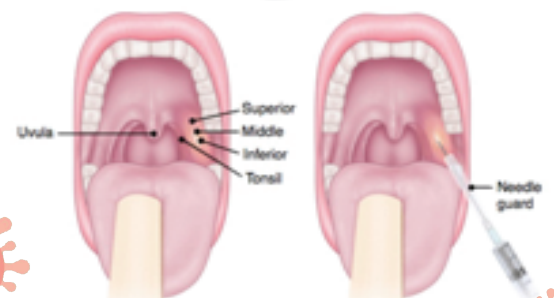
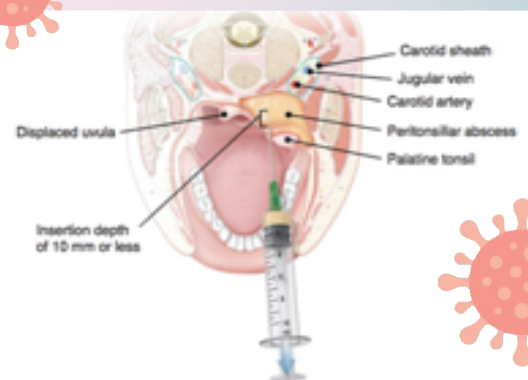
ถ้าไม่รักษาอย่างทันท่วงที อาจลุกลามไปยังโพรงช่องคอใกล้เคียงจนกดเบียดอุดตันทางเดินหายใจ หนองแตกเข้าสู่ช่องปอดและหัวใจได้ นอกจากนี้เชื้อแบคทีเรียอาจเข้าสู่กระแสเลือดเกิดติดเชื้อรุนแรงจนทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตได้

การวินิจฉัย

ทำได้จากการซักประวัติและตรวจร่างกายดังรายละเอียดข้างต้น อาจมีการส่งภาพถ่ายทางรังสี เช่น เอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT scan) ในผู้ป่วยที่อาการแสดงไม่ชัดเจนหรือสงสัยมีภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ

การรักษา

ทำได้ด้วยการผ่าตัดเจาะหรือกรีดหนองออกจากช่องว่างรอบทอนซิล ให้ยาปฏิชีวนะ สารน้ำชดเชย ให้ยาตามอาการ เช่น ยาลดไข้ ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ ส่วนใหญ่ผู้ป่วยไม่จำเป็นต้องนอนรักษาในโรงพยาบาล ผู้ป่วยที่มีภาวะฝีหนองรอบทอนซิลซ้ำ (recurrent peritonsillar abscess) หลังจากรักษา จนหายดีประมาณ 1 เดือน แพทย์แนะนำให้ผู้ป่วยมาผ่าตัด ต่อมทอนซิลออกเพราะถ้าไม่ผ่าตัดผู้ป่วยมีโอกาสเป็นโรคนี้อีกซ้ำได้

Peritonsillar Abscess
Needle Aspiration